

SECTIUNEA 9: JEAN MONNET CHAIR „CONSUMATORII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI PROTECȚIA INTERESELOR ECONOMICE”

THE SUBJECTIVE SIDE OF THE CRIME OF HOME INVASION

LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE VIOLARE DE DOMICILIU

Gheorghe POPA, drd

Email: gicupopa92@gmail.com

Universitatea de Stat din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Alexandru Mateevici 60

www.usm.md

Abstract. *The domicile is the space of freedom in which a person spends most of his private and family life and whose protection is indispensable in a democratic society. The research is a study carried out in order to consolidate the criminal matter that helps to frame and delimit, and other related offenses. The need to establish criminal liability for home violence is dictated by the social importance that constitutional law has on the inviolability of the domicile and the reports that are formed in the exercise of this right. The aim of the work is to deepen the concept of law enforcement which provides for liability for the crime of home invasion given that the encouragement and promotion of respect for human rights and fundamental freedoms are characteristics of emerging democracy in the Republic of Moldova.*

In its turn, the European Community has adopted the European Convention on Human Rights which, in Article 8, paragraph 1, enshrines the right of the individual to have a place of residence, that is to say a freely chosen place, where to live his personal life without the unwanted interference side of others.

Keywords: *aggravating circumstances, mitigating circumstances, home invasion, crime, application of violence, threat, injury.*

Latura subiectivă a componentei infracțiunii reprezintă activitatea psihică a persoanei legată nemijlocit de săvârșirea infracțiunii, care este alcătuită din elementele intelective, volitive și afective ce determină și însoțesc aspectul interior al infracțiunii. Latura subiectivă exprimă momentul subiectiv, poziția psihică a subiecțului infracțiunii în raport cu activitatea material desfășurată de acesta. [Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M., p.199]

Semnele juridice care caracterizează latura subiectivă a componentei infracțiunii sînt: *vinovăția, scopul și motivul infracțiunii, emoțiile.*

După cum se cunoaște, *vinovăția* este elementul subiectiv principal, prin care se exprimă atitudinea conștiinței și voinței față de faptă și urmările ei. Cînd se afirmă despre o persoană care a săvîrșit o infracțiune că este vinovată, înseamnă că aceasta a avut o anumită atitudine a conștiinței și voinței față de fapta comisă și de urmările prejudiciabile. [Hulea V., p.65.]

Vinovăția, sub formă de intenție sau imprudență, constituie semnul principal (uneori singurul) al laturii subiective a componentei oricărei infracțiuni. [B. A. Нерсесян, p. 18.]

Definiția teoretică a vinovăției și reglementările legale ale formelor acesteia pornesc de la cei doi factori psihici caracteristici pentru latura subiectivă a infracțiunii, și anume, *factorul intelectual (conștiința) și factorul volitiv (voința).*

Factorul intelectual (conștiința) presupune reprezentarea deplină a conținutului, sensului și consecințelor urmărite sau acceptate prin săvîrșirea faptei penale, precum și prevederea întregii desfășurări cauzale a acesteia. În conștiință apare deci ideea săvîrșirii faptei, se cîntăresc argumentele în favoarea și împotriva acțiunii și, în fine, se ia decizia de a săvîrși sau nu infracțiunea. După terminarea procesului decizional se trece de la manifestarea de conștiință la manifestarea de voință care constă în concentrarea energiei în vederea realizării actului de conduită. [Costică Bulai, p.157]

În literatura juridică s-a subliniat că factorul intelectual are rol hotărîtor în reglarea activității omului, inclusiv activitatea infracțională, pentru că prezența acestuia înseamnă existența vinovăției. Factorul intelectual dezvăluie atitudinea conștiinței făptuitorului față de fapta săvîrșită și față de urmările ei, arată dacă subiectul este vinovat sau nu.

Factorul volitiv (voința) reprezintă facultatea psihică prin care sînt mobilizate ori orientate conștient energiile fizice ale omului în vederea săvîrșirii actului de conduită exterioară. Voința de a săvîrși actul de conduită face ca acesta să fie atribuit, să aparțină, să fie imputabil persoanei care l-a săvîrșit. În cazul în care fapta nu este voită de persoana care a comis-o, pentru că nu a acționat în mod liber, ci ca urmare a unei energii străine, sub presiunea unei constrîngeri, nu poate exista vinovăție. Această faptă poate fi imputată făptuitorului doar fizic, nu și psihic, ceea ce exclude vinovăția. [V.Dobrinioiu, I.Pascu, I.Molnar, Gh.Nistoreanu, A.Boroi, V.Lazăr, p.116]

Astfel, pentru existența vinovăției nu este suficient să existe voința de a săvîrși fapta, ci mai este necesar ca această voință să fie liber exprimată, adică persoana să aibă capacitatea psiho-fizică de a se autodetermina și de a fi stăpîină pe actele sale. [V. Dobrinioiu, I. Pascu, I. Molnar, Gh. Nistoreanu, A. Boroi, V. Lazăr, p.115]

În doctrina și legislația penală, *vinovăția* se prezintă sub două forme, determinate de variațiunile factorului intelectual, în raport cu caracterul și conținutul reprezentărilor subiectului, cu întinderea și intensitatea prevederii de către acesta a urmărilor prejudiciabile ale faptei sale. În raport cu aceste variațiuni, vinovăția îmbracă forma *intenției*, atunci cînd persoana a avut reprezentarea corectă a rezultatului faptei sale sau forma *imprudenței*, atunci cînd făptuitorul și-a reprezentat greșit sau nu și-a reprezentat deloc acest rezultat. [Таранцев Н. С., p.453]

În cazul infracțiunii de violare de domiciliu latura subiectivă se exprimă în *vinovăție sub formă de intenție directă*. Astfel, *intenția directă* se caracterizează prin aceea că infractorul își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, prevede urmările prejudiciabile le admite și dorește survenirea acestor urmări. [Botnaru S., Șavga A., Grosu V., p.204]

În cazul în care se atestă lipsa de vinovăție, lipsește latura subiectivă a infracțiunii de violare de domiciliu, lipsește chiar însăși infracțiunea. **Un exemplu adus din practica judiciară ne confirmă acest fapt și anume:** „Familia M. s-a instalat în apartamentul litigios în timp ce acolo nu locuia petiționarul și, în acel moment, acest spațiu era neamenajat și neutilizat, fapt confirmat vizual de către familia M. În opinia soților M., apartamentul era părăsit, fără stăpîn. Astfel, în aceste circumstanțe, acțiunile soților nu puteau fi încadrate ca violare de domiciliu. Conform teoriei dreptului penal, violarea de domiciliu presupune pătrunderea și rămînerea ilegală în domiciliul sau reședința altei persoane, acțiuni care trebuie să se efectueze cu bună-știință, deci intenționat. Acțiunea de pătrundere înseamnă violarea spațiului locativ. Deci, la fel trebuie să fie intenționată. Prin urmare, concluzia procurorului că lipsește componența de infracțiune prevăzută la art.179 CP RM corespunde circumstanțelor cauzei”. [Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 02.03.2011. Dosarul nr.1re-66/11]

Este de menționat faptul că latura subiectivă a infracțiunii o caracterizează nu doar atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta săvîrșită (și urmările ei), dar și *motivul și scopul*.

Deși, în raport cu vinovăția, motivul și scopul au un caracter secundar, aceasta nu înseamnă că ele se includ în structura vinovăției sau se confundă cu vinovăția. În această privință suntem de acord cu M.Mureșan, care afirmă: ”Motivul sau scopul infracțiunii nu trebuie confundate cu intenția infracțională. Or, intenția presupune voința de a comite infracțiunea, pe cînd scopul ori motivul infracțiunii – cauzele prin care se voiește să se comită aceasta”. [Mureșan M., p.176-177]

Nu se confundă între ele nici motivul infracțiunii și scopul infracțiunii. Este justă opinia lui N.F.Kuznețova și I.M.Teajkov:”*Motivul și scopul* sunt fenomene inconfundabile, deoarece caracterizează în mod diferit atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta săvîrșită. Dacă în privința *motivului* poate fi pusă întrebarea: de ce persoana a comis acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă?, atunci în privința *scopului* se poate pune întrebarea: la ce a tins făptuitorul?. [Кузнецова Н.Ф., Тяжкова И.М. *Курс уголовного права*.Общая часть. Том1. Москва: Зерцало, 1999, p. 342]

În art.179 Cod penal, legiuitorul în conținutul normei nu specifică un careva motiv sau scop al infracțiunii. Aceasta denotă faptul că stabilirea acestor semne secundare ale laturii subiective a infracțiunii nu este obligatorie la calificarea faptei, însă poate fi luată în considerație la individualizarea pedepsei. Să nu uităm că, potrivit art.75, alin.(1) Cod penal, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de

judecată ține cont, inclusiv, de motivul infracțiunii. Adică motivul infracțiunii are importanță doar pentru instanța de judecată la stabilirea categoriei și cuantumului pedepsei.

Așadar, prin *motiv al infracțiunii* se înțelege impulsul interior care determină hotărârea infracțională și deci implicit comiterea infracțiunii. Motivul comiterii infracțiunii de violare de domiciliu se poate exprima în: *curiozitate, favorizarea comiterii altor infracțiuni, răzbunare, gelozie, interes material* etc. Infracțiunea de violare de domiciliu poate avea la bază un interes material numai atunci când subiectul săvârșește această infracțiune la comandă, în vederea primirii unei remunerații materiale în schimb. În alte cazuri, este de neconceput ca interesul material să fie motivul care îl ghidează pe făptuitor la săvârșirea infracțiunii de violare de domiciliu. Dacă motivul, parte componentă a laturii subiective, constă în interes material (cu excepția cazului de obținere a remunerației materiale), presupunând că făptuitorul intenționează să-și atribuie ilegal toate sau unele prerogative ale proprietarului bunului imobil aferent unui domiciliu, aplicabil va fi nu art.179 Cod penal, ci art.193 „Tulburarea de posesie” din Codul penal”. [Stati V. / Unele considerații asupra practicii aplicării răspunderii penale pentru infracțiunea de violare de domiciliu. p.19] Această precizare ne ajută să delimităm corect infracțiunea de violare de domiciliu de cea de tulburare de posesie.

Un caz unde a fost demonstrat motivul infracțiunii de violare de domiciliu ar servi următoarea speță din practica judiciară: *D.I. a fost acuzată de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art.179 alin.(1)Cod Penal. În fapt, la 09.02.2008, D.I., aflînd despre prezența lui E.P. în vizită la M.N. și acționînd în scop de răzbunare, a pătruns în locuința lui M.N, unde a rămas ilegal în locuința lui M.N. refuzînd să o părăsească la cererea părții vătămate.*[Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 5.08.2009. Dosarul nr.1ra-927/09]

Din cele consemnate rezultă că infracțiunea a fost comisă din răzbunare. De exemplu, O.S.Kapinus este de părerea că răzbunarea, ca motiv al infracțiunii, exprimă năzuința făptuitorului de a obține satisfacție pentru răul pe care victima l-a pricinuit în trecut făptuitorului.[Капинус О.С.,p. 119] Într-o manieră asemănătoare, noțiunea de răzbunare e definită de S. Brînză: unde la bază se află supărarea și nemulțumirea de faptele altei persoane, însoțite de năzuința de a primi satisfacție pentru prejudiciile pricinuite”. [S.Brînză, X. Ulianovschi, V. Stati și alții, p.55]

Scopul infracțiunii reprezintă finalitatea urmărită prin săvârșirea faptei ce constituie elementul material al infracțiunii, obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al faptei sale. Cît privește scopul acestei infracțiuni, el este irelevant în planul analizei laturii subiective a infracțiunii în cauză, cu excepția scopului de cupiditate. Cu certitudine, scopul de cupiditate nu poate fi urmărit de subiectul infracțiunii de violare de domiciliu. Cel mai probabil, acest punct de vedere vizează sustragerea săvîrșită cu pătrundere în locuință, care absoarbe fapta de violare de domiciliu, adică comiterea infracțiunii prevăzute de art.186 alin.2, lit.c) Cod penal. Oricum, chiar și în această situație, fapta absorbantă (sustragerea săvîrșită cu pătrundere în locuință), și nu fapta absorbită (violarea de domiciliu), este cea prin care se urmărește scopul de sustragere.

Deasemenea considerăm că printre motivele infracțiunii de violare de domiciliu se poate număra înlesnirea comiterii altor infracțiuni. Or, specificul infracțiunii de violare de domiciliu constă în aceea că, în frecvente cazuri, această infracțiune se află în conexitate etiologică cu alte infracțiuni. Adică, este săvîrșită anume în vederea facilitării săvîrșirii unei alte infracțiuni. Așadar, în cazul în care își găsește realizarea motivul înlesnirii comiterii altor infracțiuni, infracțiunea de violare de domiciliu va forma concurs cu infracțiunea înlesnită. În contextul legii penale atunci cînd se manifestă de exemplu un motiv huliganic în legătură cu fapta de violare de domiciliu, urmează a se aplica răspunderea nu doar pentru infracțiunea de violare de domiciliu, dar și pentru fapta de huliganism (art.287 Cod penal sau art.354 din Codul contravențional). Astfel că intențiile huliganice (motivul huliganic) ar constitui o formă fără conținut, în ipoteza în care ar fi desemnat în calitate de motiv al infracțiunii prevăzute la art.179 Cod penal. [Sub.pct.13, pct.10 / Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr.4 din 19.06.2006] *Huliganismul însoțit de pătrunderea sau rămînerea ilegală în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțămîntul acesteia, ori refuzul de a le părăsi la cererea ei, sau de perchezițiile și cercetările ilegale trebuie calificate conform art.287 și 179 Cod penal.*

În ipoteza infracțiunii de huliganism (art.287 CP RM) și a faptei de huliganism nu prea grav (art.354 din Codul contravențional), intențiile huliganice constituie motivul inerent, deci semnul obligatoriu al laturii subiective a respectivelor fapte. Considerăm că, atunci când atestăm concursul dintre fapta de violare de domiciliu și cea de huliganism, motivul în cauză se referă exclusiv la fapta de huliganism, nu și la fapta de violare de domiciliu.

În urma celor menționate supra, se constată că interesul material poate să apară ca motiv al infracțiunii de violare de domiciliu, dar nu în orice condiții. Numai ipoteza comiterii acestei infracțiuni la comandă, în vederea primirii unei remunerații materiale, acordă posibilitatea ca interesul material să devină motiv al infracțiunii de violare de domiciliu. Nici omorul, nici violul, nici alte infracțiuni la fel de grave sau mai puțin grave nu pot să absorbi infracțiunea de violare de domiciliu. Excepție de la această regulă o constituie numai cazul sustragerii cu pătrundere în locuință (dar nu în toate cazurile). Intențiile huliganice (motivul huliganic) nu pot dirija făptuitorul în vederea comiterii infracțiunii de violare de domiciliu. În contextul legii penale a Republicii Moldova, atunci când se manifestă un asemenea motiv în legătură cu fapta de violare de domiciliu, urmează a se aplica răspunderea nu doar pentru infracțiunea de violare de domiciliu, dar și pentru fapta de huliganism (art.287 Cod penal sau art.354 din Codul contravențional). Atunci când atestăm concursul dintre fapta de violare de domiciliu și cea de huliganism, motivul în cauză se referă exclusiv la fapta de huliganism, nu și la fapta de violare de domiciliu.

BIBLIOGRAFIE

1. Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M./ Drept penal, Partea generală, p.199
2. Hulea V. / Caracteristici ale infracțiunii de furt și protecția drepturilor omului. Revista Națională de Drept, 2009, nr.1, p.65
3. В. А. Нерсесян, / Ответственность за неосторожные преступления, Санкт-Петербург, Юридический Центр Пресс, 2002, с. 18
4. Costică Bulai / Manual de drept penal, Editura ALL, 1997, p.157
5. V.Dobrinioiu, I.Pascu, I.Molnar, Gh.Nistoreanu, A.Boroi,V.Lazăr / Drept penal, Partea generală, București, Europa Nova, 1999, p.116
6. Таганцев Н. С. / Русское уголовное право. Часть Общая. Т.1, Тула: Автограф, 2001, с.453
7. Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M. Drept penal. Partea Generală..., op.cit.p.204
8. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 02.03.2011. Dosarul nr.1re-66/11
9. Mureșan M. / Aspecte teoretico-normative și practice ale motivului și scopului infracțiunii: Teză de doctor în drept . Chișinău, 2009, p.176-177
10. Кузнецова Н.Ф., Тяжкова И.М. Курс уголовного права.Общая часть. Том1. Москва: Зерцало, 1999, p.342
11. Stati V. / Unele considerații asupra practicii aplicării răspunderii penale pentru infracțiunea de violare de domiciliu...op.cit. p.19
12. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 5.08.2009. Dosarul nr.1ra-927/09
13. Капунус О.С., / Убийства: мотивы и цели. Москва: ИМПЭ-ПАБЛИШ, 2004, p. 119
14. S.Brînză, X. Ulianoschi, V. Stati și alții, Drept penal. Partea Specială. Chișinău: Cartier, 2005, p.55
15. Subpct.13, pct.10 / Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr.4 din 19.06.2006